

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра цивільного процесу

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«European standards of civil procedure /

Європейські стандарти цивільного процесу»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором студента

Рік набору – 2021

Харків – 2021

Силабус навчальної дисципліни «European standards of civil procedure / Європейські стандарти цивільного процесу» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. 12 с.

Розробник:
Цувіна Тетяна Андріївна,
докторка юридичних наук, доцентка

Затверджено на засіданні кафедри цивільного процесу
(протокол № 11 від 2 червня 2021 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями) затверджено на засіданні
кафедри цивільного процесу
(протокол № 11 від 8 червня 2022 р.)

Завідувач кафедри – Гусаров Костянтин Володимирович,
доктор юридичних наук, професор

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	European standards of civil procedure / Європейські стандарти цивільного процесу
Статус навчальної дисципліни	За вибором студента
Викладач	Цувіна Тетяна Андріївна, доцентка кафедри цивільного процесу, к.ю.н., доцентка
Контактний телефон	(057) 704-92-70
E-mail	t.a.tsuvina@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	Meeting ID: 270 266 2536 Passcode: 845688

Анотація навчальної дисципліни

Розкривається сутність європейських стандартів цивільного процесу, їх природи та змісту. Аналізується зміст і значення загальновизнаних принципів та норм міжнародного права як принципів цивільного процесу. Окреслюється інституційні та процесуальні елементи права на справедливий судовий розгляд у цивільних справах.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування системи наукових знань про європейські стандарти справедливого судочинства, вироблені на підставі положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (надалі – ЄКПЛ) та практики Європейського суду з прав людини (надалі – ЄСПЛ), що мають застосовуватися під час здійснення правосуддя у цивільних справах на національному рівні.

Завдання:

– формування системи теоретичних знань про вплив фундаменталізації прав людини на формування європейських стандартів цивільного судочинства;

– визначення актуальних проблем імплементації та реалізації європейських стандартів цивільного судочинства, а також їх впливу на

порядок здійснення правосуддя в цивільних справах;

– аналіз сутності права на справедливий судовий розгляд як першооснови європейських стандартів цивільного судочинства;

– надання структурно-функціональної характеристики права на справедливий судовий розгляд та його складових;

– розвиток навичок і умінь застосування цивільного процесуального законодавства з урахуванням європейських стандартів цивільного процесу.

***Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.
Міждисциплінарні зв'язки***

Преквізити: «Цивільний процес», «Процесуальні акти-документи у цивільних справах».

Кореквізити: «Universal and regional systems of human rights protection / Універсальні та регіональні системи захисту прав людини», «Introduction to European legal values / Вступ до європейських правових цінностей».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти має демонструвати такі результати навчання:

РН-1. Демонструвати знання й розуміння механізму гармонізації та уніфікації національних правових систем та вироблення єдиного наднаціонального підходу щодо розуміння сутності та складових права на справедливий судовий розгляд.

РН-2. Інтерпретувати основні напрями правової глобалізації та інтернаціоналізації в сфері захисту прав людини та визначати основні напрямки змін цивільного процесуального законодавства виходячи з наявних європейських стандартів цивільного процесу.

РН-3. Аналізувати вплив фундаменталізації прав людини на формування європейських стандартів цивільного процесу.

РН-4. Демонструвати знання та розуміння механізмів імплементації

європейських стандартів цивільного судочинства в національну правову систему.

РН-5. Аналізувати правову природу права на справедливий судовий розгляд.

РН-6. Здійснювати пошук інформації, що відображає специфіку відповідного стандарту цивільного процесу.

РН-7. Визначати критерії, на підставі яких визнається наявність ефективного засобу юридичного захисту на рівні відповідної правової системи.

РН-8. Аналізувати методологічні аспекти взаємодії науки цивільного процесуального права, ЄКПЛ та практики ЄСПЛ.

РН-9. Розкривати зміст принципу верховенства права через призму європейських стандартів цивільного судочинства.

РН-10. Визначати дотримання принципу пропорційності при запровадженні обмежень права на доступ до правосуддя на національному рівні.

РН-11. Інтерпретувати зміст окремих інституційних елементів права на справедливий судовий розгляд.

РН-12. Демонструвати здатність вільно спілкуватися іноземною мовою та оперувати притаманною їй правничою термінологією як в усній, так і письмовій формах.

**Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання**

№ п/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
1	Поняття європейських стандартів цивільного процесу та їх сутнісна характеристика.	Поняття європейських стандартів цивільного процесу та їх сутнісна характеристика.	8
2	Право на справедливий судовий розгляд як	Право на справедливий судовий розгляд як	8

	першооснова європейських стандартів цивільного процесу (частина 1).	першооснова європейських стандартів цивільного процесу (частина 2).	
3	Право на справедливий судовий розгляд як першооснова європейських стандартів цивільного процесу (частина 2).	Право на справедливий судовий розгляд як першооснова європейських стандартів цивільного процесу (частина 2).	8
4	Загальновизнані норми і принципи міжнародного права як принципи цивільного судочинства в практиці Європейського суду з прав людини.	Загальновизнані норми і принципи міжнародного права як принципи цивільного судочинства в практиці Європейського суду з прав людини.	8
5	Право на доступ до суду та умови його реалізації.	Право на доступ до суду та умови його реалізації.	8
6	Незалежний та неупереджений суд.	Незалежний та неупереджений суд.	8
7	«Суд, встановлений законом» як елемент права на справедливий судовий розгляд	«Суд, встановлений законом» як елемент права на справедливий судовий розгляд	8
8	Належна (справедлива) судова процедура та її складові.	Належна (справедлива) судова процедура та її складові.	8
9	Публічний розгляд цивільних справ.	Публічний розгляд цивільних справ.	8
10	Розумний строк судового розгляду та виконання судових рішень.	Розумний строк судового розгляду та виконання судових рішень.	8

**Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання**

№ п/п	Теми лекцій	Теми практичних занять	Самостійна робота (в годинах)
1	Поняття європейських стандартів цивільного процесу та їх сутнісна характеристика.	Поняття європейських стандартів цивільного процесу та їх сутнісна характеристика.	110
2	Право на справедливий судовий розгляд як першооснова європейських стандартів цивільного процесу	Право на справедливий судовий розгляд як першооснова європейських стандартів цивільного процесу	
3	Інституційні та		

	процесуальні елементи права на справедливий судовий розгляд.	-	
--	--	---	--

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи;
- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, законодавчих актів зарубіжних країн;
- робота над кейсами;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквиумів і тестування.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у Методичних матеріалах з навчальної дисципліни «European standards of civil procedure / Європейські стандарти цивільного процесу» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-вр. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

Основна література

1. Цувіна Т.А. Єдність судової практики як елемент правової визначеності: підхід Європейського суду з прав людини. *Проблеми законності*. 2019. Вип. 146. С. 63–74.
2. Цувіна Т. А. Право на доступ до суду: підхід ЄСПЛ. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 60–69.
3. Цувіна Т. А. Принцип верховенства права у практиці Європейського суду з прав людини. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 373–378.
4. Цувіна Т.А. Принцип пропорційності у цивільному судочинстві. *Право України*. 2018. № 10. С. 50–63.
5. Цувіна Т. А. «Суд, встановлений законом» як елемент права на справедливий судовий розгляд в цивільному судочинстві. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 2. С. 137–141.
6. Komarov V., Tsvina T. (2021). International standard of access to justice and subject of civil procedural law. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. Vol. 28. No. 3. P. 197–208.
7. Komarov V., Tsvina T. The Impact of the ECHR and the Case Law of the ECtHR on Civil Procedure in Ukraine. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2021. № 1(9). P. 79–101.
8. Sakara N. The Applicability of the Right to a Fair Trial in Civil Proceedings: the Experience in Ukraine. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2021. № 1(9). P. 199–222.
9. Tsvina T. Access to justice in terms of the rule of law: origins of understanding. *Recht der Osteuropäischen Staaten*. 2020. № 1. P. 84–88.
10. Tsvina T. Execution of court decisions in Ukraine: reforming the system in terms of the right to a fair trial. *Проблеми законності*. 2018. Вип. 142. С. 55–76.
11. Tsvina T. A. Principle of legal certainty in civil procedure. *Lege si viata*. 2019. № 9/2 (333). P. 162–166.

Додаткова література

1. Цувіна Т. А. Концепція case management: зарубіжний досвід та перспективи запровадження в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 1. С. 75–78.
2. Цувіна Т. А. Принцип пропорциональности и легитимность ограниченный права на доступ к судам высших инстанций в гражданском судопроизводстве. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. № 5. С. 172–176.
3. Цувіна Т. А. Проблема чрезмерного формализма и право на доступ к суду в гражданском судопроизводстве в контексте принципа верховенства права. *Lege si Viata*. 2020. № 2/2 (338). Р. 90–94.
4. Цувіна Т. А. Незалежність та неупередженість суду як складові верховенства права у цивільному судочинстві. *Теорія і практика правознавства*. 2019. Вип. 16 (2). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/186025>
5. Цувіна Т. А. Онлайн суди та онлайн вирішення спорів у контексті міжнародного стандарту доступності правосуддя: міжнародний досвід. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 149. С. 62–79.
6. Цувіна Т. А. Повторна участь судді у розгляді справи між сторонами: деякі зауваги щодо функціональної неупередженості суду у контексті принципу верховенства права. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 1. С. 218–222.
7. Цувіна Т. А. Реалізація принципу res judicata у цивільному судочинстві: досвід зарубіжних держав. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 220–225.
8. Цувіна Т. А. Формальні та субстантивні концепції верховенства права в сучасному дискурсі. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 197–203.

Інтернет-ресурси

Сайт Ради Європи – <http://www.coe.kiev.ua>

Проект ЄС «Підтримка реформ у сфері юстиції» –
<http://www.justicereformukraine.eu/uk/>

Офіційний веб-портал Верховної Ради України – <http://rada.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Президента України – <http://www.president.gov.ua>

Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України –
<http://www.kmu.gov.ua>

Офіційний веб-портал Верховного Суду –
https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/

Офіційний веб-портал Конституційного Суду України –
<https://ccu.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України –
<https://minjust.gov.ua/>

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри цивільного процесу. URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/item/154-tsyvilnyi-protses.html>

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*: регулярно відвідувати лекції й практичні заняття; систематично та активно працювати на них; переконливо наводити аргументацію при розв’язанні завдань; якісно виконувати письмові завдання, контрольні та самостійні роботи тощо. Практичні заняття, пропущені за поважних причин, можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*: брати участь в наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, готувати тези наукових доповідей тощо.

Обов'язкова вимога – дотримання здобувачами вищої освіти норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (приміром, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «European standards of civil procedure / Європейські стандарти цивільного процесу» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне/письмове опитування, експрес-опитування, вирішення практичних завдань, участь у розробці кейсу, підготовка презентації, есе, реферату тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквіумів.

Обов'язковою формою самостійної роботи студентів є підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи. Максимальна кількість балів за результатами захисту індивідуальної підсумкової письмової роботи – 20 балів.

Формою *підсумкового контролю* знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є диференційований залік. Мінімальна кількість балів

для отримання диференційованого заліку – 60.

Шкала підсумкового педагогічного контролю:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою для заліку	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34